

BERÄTTELSE

TILL

1877 ÅRS LAGTIMA RIKSDAG

ANGÅENDE

KONGL. KOMMERSKOLLEGIUM,

AFGIFVEN AF

RIKSDAGENS ÅR 1876 FÖRSAMLADE REVISORER.

STOCKHOLM,
ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG,
1876.

Vid den revision af Stats- Banko- och Riksgäldsverken, hvilken undertecknade af Riksdagen härtill utsedde Revisorer, innevarande år förrättat, har det jemväl tillhört oss att granska förvaltningen af och räkenskaperna för de under Kongl. Maj:ts och Rikets Kommerskollegium ställda fonder och medel; och sedan denna sistnämnda granskning, hvilken omfattat räkenskapsåret 1875, numera blifvit fullbordad, få Revisorerne till Riksdagen härmedelst afgifva föreskrifven berättelse.

Dessa fonder och medel utgöras af manufakturdiskontfonden, manufaktur-, tull- och beslags- samt Eskilstuna fristadsmedlen äfvensom anslagen till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare samt bergsbruksidkare jemte de särskilda anslagen till godtgörande af svenske och norske konsulers utgifter dels för nödstäldt svenskt sjöfolks och dels för andra medellösa svenska undersåters understöd och hemförscaffande.

Revisorerne hafva under denna revisionsförrättning fått till sig aflemnade räkenskaperna öfver samtliga ofvannämnda fonder med dertill hörande verifikationer, hvarjemte Revisorerne tagit kännedom så väl af Kongl. Kommerskollegii till Kongl. Maj:t afgifna underdåniga berättelse angående manufakturdiskontfondens förvaltning år 1875, som af den berättelse, särskilda, af Kongl. Maj:t i nåder förordnade revisorer aflemnad rörande nämnda fonds förvaltning och räkenskaper för samma år.

På sätt af Riksdagens senast församlade Revisorerers berättelse framgår, uppgick manufakturdiskontfondens behållning vid 1874 års utgång till Kronor 1,866,204: 76. deruti likväl inbegripna osäkra fordringar å tillsammans 125,830 kronor 28 öre.

Fondens inkomster genom räntor å utlånta kapital utgjorde år	
1875	Kronor 72,368: 64.
hvertill kmoma auktionsmedel för försålda effekter „	226: 85.

Summa Kronor 72,595: 49.

Transport 1,866,204: 76.

Transport 1,866,204: 76.

Under samma år hafva utgifterna uppgått till följande belopp:

Löner och arfvoden samt för året beviljad dyrtidstillägg 23,395: —
Pensioner 5,727: 72.
Extra utgifter, såsom skrifmaterialier, flyttnings- och lagsökningskostnader m. m. 800: 11. 29,922: 83.

Och utgjorde således fondens vinst under år 1875 Kronor 42,672: 66.

Då härifrån afräknas beloppet af de under året verkställda afskrifningar af äldre balanserade fordringar „ 4,854: 34.

har fondens behållning ökats med återstående 37,818: 32.

och uppgick densamma således vid 1875 års slut till Kronor 1,904,023: 08, hvaruti ingå osäkra fordringar af tillsammans 120,622 kronor 2 öre.

De under revisionsåret till ofvan omförmälda belopp af 4,854 kronor 34 öre verkställda afskrifningar af manufakturdiskontfondens osäkra fordringar hafva Revisorerne funnit vara grundade på de i sådant afseende meddelade särskilda föreskrifter.

Till följd af Kongl. Maj:ts i nådigt bref till Kommerskollegium af den 7 November 1873, i sammanhang med förklarande att från och med 1874 års början s. k. diskontlån icke vidare finge från manufakturdiskontfonden utgifvas, meddelade föreskrift, att den slutliga inbetalningen af de under år 1874 förfallna diskontlånen skulle vara verkställd den 30 Juni 1875, hade *samtliga* ifrågavarande diskontlån blifvit under året till manufakturdiskontfonden inbetalda.

Såsom af föregående årets revisionsberättelse synes, uppgingo fondens inkomster genom räntor å utlånta kapital för år 1874 till 64,112 kronor 54 öre. Enahanda inkomster för 1875 uppgingo, enligt hvad ofvan nämnts, till 72,368 kronor 64 öre. Den sålunda uppkomna tillökningen i ränteinkomster har, enligt hvad Revisorerne inhämtat, härflutit dels deraf att en del äldre med fyra procent löpande för-

lagslån i slutet af år 1874 och början af 1875 inbetalts, och att de sålunda influtna medlen derefter å nyo utlånats mot en till fem procent förhöjd ränta, samt dels och hufvudsakligast deraf att, genom upphörande och indrifning af de s. k. diskontlånen, ett i följd deraf ökadtt belopp blifvit från och med början af år 1875 för förlagslånefonden till utlåning tillgängligt; i sammanhang hvarmed torde böra nämnas att, sedan det Kongl. Kommerskollegium beviljade kreditiv i Riksbanken upphört med år 1874, och på det åtminstone större delen af manufakturdiskontfondens innestående medel skulle göras i någon mån fruktbarande under tiden, till dess de kunde utlemnas till de af Kongl. Maj:t bestämda förlagslånetagare, ifrågavarande medel insatts på deposition i Riksbanken på kort uppsägningstid mot tre procent ränta; och hade till följd häraf en ränteinkomst af 6,552 kronor 9 öre kommit fonden till godo.

Af den vid 1875 års början befintliga behållning å förlagslåneanslaget samt den tillgång, som influtit genom verkställda inbetalningar så väl å utgångna förlagslån som af utestående diskontlån, hade under år 1875 följande, genom särskilda Kongl. bref af den 28 Februari 1873 samt den 5 Mars och 11 Juni 1875 beviljade förlagslån blifvit utbetalda, nemligen till

a) *Torpshammars aktiebolag*, efter förvärfvad eganderätt till *Trämasseaktiebolagets i Sundsvall* vid Torpshammar i Vesternorrlands län befintliga fabrik för tillverkning af trämassa, det sistnämnda bolag för fortsatt ändamålsenligt drifvande af berörda fabrik tillagda lån å Kronor 100,000: —

b) *Kaptenen W. Almqvist*, för drifvandet af hans å Nynäs i Jönköpings län anlagda fabrik för tillverkning af s. k. träpapp ” 50,000: —

c) *Egarne af Kosta och Johannestorps glasbruk* i Kronobergs län, för förbättrande och ändamålsenligt drifvande af dessa bruk ” 27,000: —

d) *Tannefors aktiebolag*, för ändamålsenligt drifvande af dess i Tannefors by af Östergötlands län anlagda trikotfabrik ” 75,000: —

e) *Föreståndaren för Generalstabens litografiska anstalt Algernon Börtzell*, för denna anstalts fortsatta verksamhet ” 25,000: —

f) *Fabriksbolaget J. W. Klintberg & Co.*, för utvidgning och ändamålsenligt drifvande af dess i Visby varande fabrik för bearbetning och slipning af Gotlands marmor samt huggning och förädling af sten ” 20,000: —

g) *Vernbohls fabriksaktiebolag*, för ändamålsenligt bedrifvande af bolagets i Östra Vingåkers socken af Södermanlands län belägna fabrik för tillverkning på kemisk väg af pappersmassa af trä ” 75,000: —

h) *Bruksegaren Carl Södersten och Ingenjören Herman Klint*, för drifvande och utvidgning af deras vid Mohög och Kristinedal i närheten af Sundsvall anlagda mekaniska verkstäder med gjuteri ” 40,000: —

Transport Kronor 412,000: —

	Transport Kronor 412,000: —
i) <i>Norrköpings mekaniska verkstads aktiebolag</i> för drifvande af dess i Norrköping befintliga mekaniska verkstad	„ 50,000: —
k) <i>Fabriksidkaren C. G. Jansson</i> för drifvande af hans i staden Grenna anlagda fabriker för tillverkning af tapeter äfvensom af laggkärl och gjutgoods	„ 20,000: —
l) <i>Malmö trämassfabriks aktiebolag</i> , för utvidgadt bedrivande af ej mindre bolagets å egendomen Delary i Göteryds socken af Kronobergs län anlagda fabrik för tillverkning på kemisk väg af pappersmassa af trä, än ock den å nämnda egendom pågående torffabrikation	„ 75,000: —
m) <i>Fiskeby fabriks aktiebolag</i> för dess vid Fiskeby i Östra Eneby socken af Östergötlands län belägna fabrik för tillverkning af papper äfvensom förhydnings- och asfaltpapp utaf halm	„ 75,000: —
	Transport Kronor 632,000: —

Till närmare upplysning rörande manufakturdiskontfondens ställning under revisionsåret

Debet.	Kronor.	
<i>Balans från år 1874:</i>		
Skuld:		
Till Riksbanken:		
Obetald ränta vid 1874 års slut å begagnade medel af Kongl. Kommerskollegii kreditiv	5,232	25
Afskrifning:		
Enligt Kongl. Kommerskollegii utslag den 20 Juli 1875	4,854	34
	10,086	59

	Transport Kronor	632,00: —
n) <i>Fabriksidkaren O. J. Holmgren</i> för hans i Venersborg anlagda fabrik för tillverkning af sprutor, isskåp, säckkärror m. m.	„	10,000: —
o) <i>Forsåkers fabriks aktiebolag</i> för ändamålsenligt bedrivande af dess å <i>Forsåkers</i> egendom i Fössbergs socken af Göteborgs och Bohus län anlagda fabrik för tillverkning af kemiska preparater, hufvudsakligen lim och superfosfater	„	27.000: —

Summa Kronor 669,000: —

och återstodo vid 1875 års slut att af förlagslänemedlen utbetala följande genom Kongl. brefven den 5 Mars och den 11 Juni 1875 beviljade lån, nemligen till: *Jerla garfveriaktiebolag*, för bedrivande af dess vid Jerla i Stockholms län befintliga garfveri, 50,000 kronor; *Fabriksidkaren Anders Eriksson*, för bedrivande af en utaf honom i Stockholm anlagd fabrik för beredning af kidläder eller s. k. handskskinn för tillverkning af skodon, 20,000 kronor samt *Katrinefors aktiebolag*, för dess å lägenheten *Katrinefors* på staden Mariestads egor anlagda fabrik för tillverkning af omslagspapper af halm samt allehanda slags papp, 40,000 kronor.

bifogas följande, deröfver upprättade kapitalslut:

		Kronor.
Kredit.		
<i>Balans från år 1874:</i>		
Tillgång:		
1:o	Behållning i Riksbanken å Kongl. Kommerskollegii räkning N:o 5	285,657: 48.
2:o	Säkra fordringar:	
	a) Diskontlån	394,020: —
	b) Förlagslån 1,036,000: —	
	Upplupna räntor 21,404: 99.	1,057,404: 99.
	c) Anståndsån 8,318: 33.	
	Upplupen ränta 105: 93.	8,424: 26.
	d) Förskott till diskontens ombudsman för bestridande af utgifter i lagsöknings- och konkursärenden	100: —
		1,459,949: 25.
3:o	Osäkra fordringar:	
	a) Diskontlån 122,393: 59.	
	Förfalloräntor 1,594: 70.	123,988: 29.
	Transport	123,988: 29. 1,745,606: 73.

		Kronor.	
		Transport	10,086 59
<i>Balans till år 1876:</i>			
Tillgång:			
1:o.	Behållning i Riksbanken & Kongl. Kommerskollegii räkning N:o 5	34,611: 24.	
2:o.	Säkra fordringar:		
	a) Förlagslån 1,533,225: —		
	Upplupna räntor 35,022: 13.	1,568,247: 13.	
	b) Anståndsloan	4,334: 38.	
	c) Deposition i Riksbanken . 175,000: —		
	Upplupen ränta 1,108: 31.	176,108: 31.	
	d) Förskott till diskontens ombudsman för bestridande af utgifter i lagsöknings- och konkursärenden	100: —	1,748,789: 82.
3:o.	Osäkra fordringar:		
	a) Diskontlån 117,185: 33.		
	Förfalloräntor 1,594: 70.	118,780: 03.	
	b) Förlagslån:		
	Resterande kapital å F.		
	Rippes lån 1,419: 59.		
	Upplupen ränta å dito 422: 40.	1,841: 99.	120,622: 02.
			1,904,023 8
		Summa Kronor	1,914,109 67

				Kronor.	
	Transport	123,988: 29.	1,745,606: 73.		
b) Förelagslån:					
	Resterande kapital å F.				
	Rippes lån	1,419: 59.			
	Upplupen ränta å dito	<u>422: 40.</u>			
		<u>1,841: 99.</u>	<u>125,830: 28.</u>	1,871,437	1
<i>Vinst- och Förlustkonto.</i>					
Inkomster:					
Ordinarie räntor		72,070: 70.			
Förfalloräntor		297: 94.			
Auktionsmedel för försålda effekter		<u>226: 85.</u>	72,595: 49.		
Utgifter:					
Aflöning (deri inberäknadt beviljad dyrtidstillägg för år 1875 med 2,040 kronor)		18,940: —			
Arfvoden		4,455: —			
Pensioner		5,727: 72.			
Extra utgifter		<u>800: 11.</u>	29,922: 83.		
Fondens vinst för år 1875 har alltså utgjort				42,672	66
Summa Kronor				1,914,109	67

Revisorerna hafva vidare genomgått 1875 års räkenskaper öfver nedannämnda, i ett sammanhang redovisade medel, nemligen:

1:o) det å riksstatens sjetta hufvudtitel anvisade årliga anslag till *manufakturernas befrämjande*, jemte de å berörda anslag uppkomna besparingar, äfvensom den på grund af Kongl. kungörelsen den 22 Februari 1762 från Kongl. Statskontoret utgående ersättning för inom Vesternorrlands län utbetalda premier för lärftsväfnader;

2:o) de s. k. *tull- och beslagsmedlen*, hvilkas tillkomst grundar sig på 30 § i Kongl. förordningen den 9 November 1830 till förekommande af oloflig införsel eller utförsel af varor, uti hvilken § föreskrifvits, att å kronans behållning af försäljningssumman för utländskt beslagsgods, som vore till införsel förbjudet, tio procent skulle afsättas och ingå till det särskilda anslag, som af Kongl. Maj:t till manufakturernas befrämjande disponeras, äfvensom att på enahanda sätt borde användas dels $\frac{1}{4}$ af

		Kronor.
Debet.		
<i>Ingående balans:</i>		
Behållning vid årets början:		
Af manufakturmedlen	9,887: 44.	
„ tull- och konfiskationsmedel	929: 26.	
„ Eskilstuna fristadsmedel	2,583: 27.	
„ anslagen till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare		
för år 1861	75: —	
„ „ 1864	175: —	
„ „ 1866	537: 50.	
„ „ 1867	400: —	
„ „ 1868	747: —	
„ „ 1869	300: —	
„ „ 1870	312: 53.	
„ „ 1871	875: —	
„ „ 1872	800: —	
„ „ 1873	1,250: —	
„ „ 1874	1,500: —	
	6,972: 03.	20,372
Inkomster:		
<i>Manufakturmedel:</i>		
1875 års anslag	10,500: —	
Räntor	202: 53.	
	10,702: 53.	
Transport	10,702: 53.	20,372

den tull, som enligt 11 och 12 §§ kunde komma att erläggas, dels ena hälften af det behållna värde, hvartill inhemska tillverkningar, som enligt 2 kap. af samma förordning förbrutna dömdes, vid försäljningen uppgingo;

3:o) den under namn af *Eskilstuna fristadsmedlen* förekommande fond, hvilken utgöres af en del utaf köpeskillingen för en i Eskilstuna befintlig egendom, hvilken för längre tid tillbaka blifvit af allmänna, till fristadens bästa anslagna medel inköpt, sedermera varit åt enskild person till bedrifvande af smidesförlagsrörelse upplåten och slutligen år 1837 å offentlig auktion försålts; samt

4:o) de å riksstatens sjetta hufvudtitel uppförda anslag till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare samt bergsbruksidkare;

Och få Revisorerna här nedan meddela följande sammandrag af nämnda räkenskaper.

		Kronor.	
Kredit.			
Utgifter:			
Af manufakturmedlen:			
Understöd till industriela ändamål och till reseunderstöd	13,315: 31.		
Arfvoden	1,150: —		
Löner till tjenstemän vid Eskilstuna fristad	2,175: —	16,640: 31.	
Af anslaget till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare . .	7,500: —		
Af anslaget till reseunderstöd åt bergsmän	7,250: —		
			31,390 31
		Transport	31,390 31

		Kronor.
	Transport 10,702: 53.	20,372
<i>Tull- och konfiskationsmedel:</i>		
Räntor	36: —	
<i>Eskilstuna fristadsmedel:</i>		
Räntor	99: —	
Statsanslaget till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare för år 1875	8,000: —	
Statsanslaget till reseunderstöd åt bergsmän för år 1875	6,000: —	
Enligt Kongl. brefvet den 2 April	1,250: —	26,087 53
	<u>Summa</u>	<u>46,459 53</u>

		Kronor.	
<i>Utgående balans:</i>		Transport	31,390 31
Manufakturmedel		3,949: 66.	
Tull- och konfiskationsmedel		965: 26.	
Eskilstuna fristadsmedel		2,682: 27.	
Anslagen till reseunderstöd:			
för år 1861	75: —		
" " 1864	175: —		
" " 1866	537: 50.		
" " 1867	400: —		
" " 1868	747: —		
" " 1869	300: —		
" " 1870	312: 53.		
" " 1871	775: —		
" " 1872	500: —		
" " 1873	975: —		
" " 1874	1,050: —		
" " 1875	1,625: —		
		7,472: 03.	15,069 22
		Summa	46,459 53

I fråga om de allmänna bestämmelser, som vid utbetalningen af omförmälda reseunderstöd till fabriks- och handtverksidkare eller arbetare iakttagas, hafva Revisorerne inhemtat: att sedan Kongl. Kommerskollegium uti en under den 29 April 1853 hos Kongl. Maj:t i underdånighet gjord framställning på anförda skäl hemställt, att vid utbetalning till fabriks- och handtverksidkare eller arbetare af reseunderstöd, som af allmänna medel beviljats, den som fått sig understödet medgifvet icke skulle ega ovilkorlig rättighet att hela beloppet deraf genast och på en gång utbekomma, utan att det måtte få ankomma på Kollegium att, när omständigheterna sådant föranledde, fördela det beviljade understödsbeloppet så, att endast en del deraf utgafs vid idkarens eller arbetarens utresa men det öfriga antingen helt och hållet reserverades till dess han, efter återkomsten till fäderneslandet, hos Kollegium behörigen redogjort för hvad han, rörande sin handtering å utrikes ort inhemtat, eller ock någon del deraf genom vederbörande svenske och norske konsul honom tillhanda hållas såsom bidrag till bestridande af kostnaden för hemresan, Kongl. Maj:t, uti nådigt bref af den 19 Maj 1853, till säkrare kontroll å ändamålsenligt användande af de reseunderstöd, som till fabriks- och handtverksidkare eller arbetare derefter utbetalades, pröfvat skäligen bifalla hvad Kommerskollegium i berörda hänseende föreslagit, till iakttagande för de fall, då icke understödstagaren till Kommerskollegium aflemnade en eller flere vederhäftige personers proprie borgen för understödsbeloppets återbetalning, derest ej, inom bestämd lämplig tid, understödstagaren, om han vore

Vidare hafva Revisorerne äfven genomgått 1875 års räkenskaper rörande de medel, till föreskrifter, är berättigadt att från Kongl. Statskontoret uppbära, till godtgörande af svenske och få Revisorerne af dessa räkenskaper meddela följande utdrag:

Debet.	Kronor.	
<i>Balans från år 1874:</i>		
Behållning i Riksbanken och kassa	4,186:	76.
Fordringar för ersättningar och utgifter	2,019:	36.
Fordran hos Kongl. Statskontoret	2,700:	—
	8,906	12
<i>Fordringar:</i>		
Hos Kongl. Statskontoret innestående 1875 års anslag	2,700	—
<i>Balans till år 1876:</i>		
Öfverleverering	—	9
Summa.	11,606	21

af laga förfall oförhindrad, för sitt yrkes fortsättande till fäderneslandet återkom; samt att, efter det Kommerskollegium sedermera, med tillämpning af nämnda föreskrifter, i hvarje förekommande fall efter pröfning af sig företeende omständigheter förfarit, Kollegium slutligen den 1 April 1864 såsom allmänt stadgande bestämt, att till en och hvar af de personer, som hugnats med understöd af ifrågavarande beskaffenhet, skulle vid anmälan utbetalas $\frac{3}{4}$ af det beviljade beloppet, hvaremot den återstående fjerdedelen borde innehållas till dess vederbörande, efter återkomsten till fäderneslandet, med föreskrifven reseberättelse till Kommerskollegium inkommit, dock att jemväl denna återstod af anslaget finge utgifvas till den, som för densamma ställt sådan säkerhet, Kollegium kunde finna skäligt godkänna; och egde denna föreskrift fortfarande tillämpning.

Såsom af ofvanstående tabell framgår, balanseras af de beviljade anslagen till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare för hvar och ett af åren 1861 och 1864 samt 1866—1875 större och mindre belopp, uppgående vid 1875 års slut till en sammanlagd summa af 7,472 kronor 3 öre, och då dessa belopp bestå af sådana andelar af de beviljade understödsmedlen, hvilka jemlikt ofvan omförmälda föreskrifter innehållits på grund deraf att understödstagaren ej afgifvit föreskrifven reseberättelse, vill det synas Revisorerna som om nu gällande stadganden rörande villkoren för utbekommande af ifrågavarande slags understöd ej vore tillfyllestgörande.

belopp af högst 2,700 kronor årligen, hvilka Kongl. Kommerskollegium, på grund af meddelade och norske konsulers förskott till nödstäldt svenskt sjöfolks understöd och hemförskaffande;

	Kronor.	
Kredit.		
<i>Balans från år 1874:</i>		
erleverering	—	09.
nordnade, ej lyftade	48:	—
		48 9
<i>Afskrifning:</i>		
Af utbetalda ersättningar, för hvilka godtgörelse icke kunnat erhållas		47 49
<i>Leverering:</i>		
Till Kongl. Räkenskammaren af ersättningar, som influtit från rederier		1,129 14
<i>Balans till år 1876:</i>		
ehållning i Riksbanken och kassa	5,094:	47.
ordringar för ersättningar och utgifter	2,587:	02.
rdran hos Kongl. Statskontoret	2,700:	—
		10,381 49
	Summa	11,606 21

I fråga om det genom Kongl. brefven den 14 September 1843 och den 6 Augusti 1858 användas till ersättande af sådana bevisliga utgifter för svenskar, hvartill konsulerne, antingen tioner, ej äro, enligt förut gällande föreskrifter, berättigade till godtgörelse af allmänna medel,

	Kronor.	
Debet.		
<i>Balans från år 1874:</i>		
Behållning i Riksbanken och kassa	501	38
<i>Inkomster:</i>		
Af Kongl. Statskontoret anordnade	2,000	—
Redogörarens fordran	131	77
Summa	2,633	15

å handels- och sjöfartsfonden till Kongl. Kommerskollegii disposition anvisade årliga anslag, att i åseende till utgifternas beskaffenhet eller svårigheten att derå anskaffa fullständiga verifikationer få Revisorerna här meddela följande räkenskapsutdrag:

		Kronor.	
<i>Kredit.</i>			
<i>Utgifter:</i>			
Afskrifning af utbetalda ersättningar, för hvilka godtgörelse icke kunnat erhållas		2,633	15
<i>Summa</i>		2,633	15

Ö1
U

F
F

Vid granskning af räkenskaperna öfver samtliga ofvan nämnda fonder och medel hafva Revisorerna icke funnit anledning till anmärkning, och äro uppgifterna angående de vid revisionsårets slut i Riksbanken inestående behållningar styrkta medelst vederbörliga attester.

Efter tagen kännedom af de utaf ombudsmannen afgifna berättelser, angående fondernas balanserade fordringar samt de af honom under revisionsåret handlagda fiskaliska mål och ärenden, hafva Revisorerna ej funnit anledning till någon erinran.

De manufakturdiskontfonden tillhöriga lånehandlingar hafva vid anställd inventering befunnits omsorgsfullt ordnade och i s. k. brandfria kassaskåp förvarade.

Uti den af Revisorerna innevarande år afgifna berättelse angående verkställd granskning af statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning förekommer i öfrigt under rubrikerna: "Expens- och aflöningsräkningarne" samt "Allmänna verks och inrättningars tillgångar och skulder", redogörelse för åtskilliga frågor rörande Kongl. Kommerskollegium, till hvilken berättelse Revisorerna få i afseende å dessa frågor hänvisa.

Stockholm den 14 Oktober 1876.

A. ADLERSPARRE.
GEORG AF TROLLE.
RICHERT V. VON KOCK.
A. PHILIPSSON.

M. LEWENHAUPT.
J. C. TOLL.
A. ANDERSSON.
R. VON KRÆMER.

J. M. LINDGREN.
OTTO CRONSTEDT.
P. ENGMAN.
CHRISTEN ASSARSSON

H. A. Kolmodin.

Kongl. Kommerskollegii

underdåniga utlåtande i anledning af hvad Riksdagens Revisorer yttrat angående de allmänna bestämmelser, som vid utbetalningen af reseunderstöd till fabriks- och handtverksarbetare iakttagas.

Jemlikt nådig remiss är Kommerskollegium anbefaldt att till Eders Kongl. Maj:t inkomma med underdånigt utlåtande i anledning af den utaf Riksdagens Revisorer den 14 nästlidne Oktober afgifna berättelse rörande den af dem för räkenskapsåret 1875 verkställda granskning af förvaltningen af och räkenskaperna för de under Kommerskollegium ställda fonder och medel; och får Kollegium denna nådiga befallning härmed fullgöra.

Uti berörda berättelse hafva Riksdagens Revisorer anmält, att de vid granskningen af räkenskaperna öfver samtliga i densamma nämnda fonder och medel icke funnit anledning till anmärkning, och vid sådant förhållande lärer det infortrade underdåniga utlåtandet endast böra afse hvad Revisorerne yttrat i fråga om de allmänna bestämmelser, som vid utbetalningen af reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare iakttagas; i afseende hvarå Revisorerne förmält sig hafva inhemtat: att, sedan Kommerskollegium uti en under den 29 April 1853 hos Kongl. Maj:t i underdånighet gjord framställning på anförda skäl hemställt, att vid utbetalning till fabriks- och handtverksidkare eller arbetare af reseunderstöd, som af allmänna medel beviljats, den, som fått sig understödet medgifvet, icke skulle ega ovilkorlig rättighet att hela beloppet deraf genast och på en gång utbekomma, utan att det måtte få ankomma på Kollegium att, när omständigheterna sådant föranledde, fördela det beviljade understödsbeloppet så, att endast en del deraf utgäfves vid idkarens eller arbetarens utresa, men det öfriga antingen helt och hållet reserverades till dess han, efter återkomsten till fäderneslandet, hos Kollegium behörigen redogjort för hvad han, rörande sin handtering, å utrikes ort inhemtat, eller ock någon del deraf genom vederbörande svenske och norske konsul honom tillhandahölles såsom bidrag till bestridande af kostnaden för hemresan, Kongl. Maj:t uti nådigt bref af den 19 Maj 1853, till säkrare kontroll å ändamålsenligt användande af de reseunderstöd, som till fabriks- och handtverksidkare eller arbetare derefter utbetalades, pröfvat skäligt bifalla hvad Kollegium i berörda hänseende föreslagit till iakttagande för de fall, då icke understödstagaren till Kollegium aflemnade en eller flere väderhäftige personers proprieborgen för understödsbeloppets återbetalning, derest ej, inom bestämd lämplig tid, understödstagaren, om han vore af laga förfall oförhindrad, för sitt yrkes fortsättande till fäderneslandet återkomme; saut att, efter det Kollegium sedermera, med tillämpning af nämnda föreskrifter, i hvarje förekommande fall efter pröfning af sig företeende omständigheter förfarit, Kollegium slutligen den 1 April 1864 såsom allmänt stadgande bestämt, att till en och hvar af de personer, som hugnats med understöd af i fråga varande beskaffenhet, skulle vid anmälan utbetalas tre fjerdedelar af det beviljade beloppet, hvaremot den återstående fjerdedelen borde innehållas till dess vederbörande, efter återkomsten till fäderneslandet, med

föreskrifven reseberättelse till Kollegium inkommit, dock att jemväl denna återstod af anslaget finge utgifvas till den, som för densamma stält sådan säkerhet, Kollegium kunde finna skäligt godkänna; — hvarefter Revisorerna slutligen i detta ämne yttrat, att, såsom af en deras berättelse bifogad tabell framginge, af de beviljade anslagen till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare för hvar och ett af åren 1861 och 1864 samt 1866—1875 större och mindre belopp, uppgående vid 1875 års slut till en sammanlagd summa af 7,472 kronor 3 öre, balanserats, samt att, då dessa belopp bestode af sådana andelar af de beviljade understödsmedlen, hvilka, jemlikt ofvan omförmälda föreskrifter, innehållits på grund deraf, att understödstagaren ej afgifvit föreskrifven reseberättelse, det ville synas Revisorerna som om nu gällande stadganden rörande villkoren för utbekommande af ifrågakvarande slags understöd ej vore tillfyllestgörande.

Mot hvad Revisorerna i sist berörda hänseende yttrat tillåter sig Kollegium erinra, att den omständighet, att omförmälda summa vid sistlidna årets slut balanserats, icke torde få anses såsom bevis för, att de anförda stadgandena rörande villkoren för utbekommande af i fråga varande slags understöd icke skulle vara tillfyllestgörande. Att särskilda, i och för sig mindre betydliga belopp af dessa understödsmedel äro innestående låter förklara sig af andra orsaker, såsom att, bland det stora antal personer, hvilka under angifna åren hugnats med dylikt understöd, några afidit, andra icke återvändt till fäderneslandet, antingen de nu bosatt sig i främmande land eller funnit för sig förmånligt att någon längre tid der qvarstanna, samt slutligen några, hvilka icke velat underkasta sig skyldigheten att afgifva den föreskrifna reseberättelsen, utan hellre uppoffrat den återstående fjerdedelen af understödsbeloppet. Skulle Revisorerna med sitt yttrande afse, att en större del af understödsbeloppet borde i hvar särskildt fall innehållas, på det att större säkerhet skulle ernås för att understödstagaren återvände till fäderneslandet och fullgjorde nyss berörda skyldighet, torde kunna erinras, att det slags understöd, hvarom här är fråga, väsentligen skiljer sig från de understöd till resa i utlandet, hvarmed idkare af vetenskap eller skön konst hugnas eller som för ett eller annat allmänt ändamål tilldelas fackmän. Dessa senare slags understöd äro, åtminstone i allmänhet, beräknade att motsvara den verkliga resekostnaden, hvaremot beloppet af reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare måste, i anseende både till det härför anvisade, jemförelsevis mindre betydliga årsanslaget och till det stora antalet personer, som anmäla sig till erhållande af slikt understöd, sättas så lågt, att det icke motsvarar de nödiga lefnadsbehofven under så lång tid, som kan anses vara erforderlig för att understödstagaren skall hafva afsedd nytta af sitt vistande i utlandet, och det gifves sålunda under förutsättning, att han skall kunna genom arbete å främmande fabriker eller verkstäder förskaffa sig ett väsentligt bidrag till sitt lifsuppehälle. Men sådant arbete står honom ytterst sällan eller nästan aldrig till buds, då han först ankommer till främmande ort, utan kan erhållas endast derigenom, att han varit i tillfälle att ådagalägga läraktighet och duglighet för sitt yrke. Nyss antydda, på erfarenhet om hit hörande omständigheter grundade förhållande har föranledt det ofvan angifna beslutet att till vederbörande låta utbetala tre fjerdedelar af understödsbeloppet för resan till utlandet och vistandet derstädes under första tiden af deras ditkomst. En mindre del af detta belopp kunde visserligen till en början utbetalas och återstoden deraf genom vederbörande beskicknings eller konsulats försorg tillhandahållas resenären, men en sådan anordning förutsätter såsom vilkor, att han skulle vara i stånd att på förhand angifva den ort eller de orter, der han kan finna anställning, hvilket af lätt insedda orsaker icke är möjligt, och arbete måste ofta af honom sökas på orter, hvarest svensk beskickning

eller svenskt konsulat icke finnes. Att förekomma, det arbetare, som åtnjutit understöd för resa till utlandet, der qvarstannar, lærer icke låta sig göra, och icke heller torde den omständigheten, att reseberättelse icke afgifvits af några understödstagare, få anses som bevis för, att de, efter att hafva uppburit den bestämda andelen af reseunderstödet, icke afrest till utlandet. Den numera inom alla samhällsklasser starkt utvecklade lusten för resor i förening med begäret hos yrkesarbetaren att i främmande land förvärfva sig större arbetsskicklighet och derigenom bereda sig en bättre utkomst i eget land, torde i nu antydda hänseende innebära säkerhet för, att understödet användes för det ändamål, som dermed afses; och, vid upprättande af förslag till fördelning af det ofvan omnämnda årliga anslaget, lägges hufvudsaklig vikt på, att den, som på grund af redan vunnen insigt i ett yrke, anses vara förtjent af att komma i åtanke till erhållande af reseunderstöd, äfven kan förete trovärdiga personers intyg om flit samt ordentlighet och stadga i uppförandet. Slutligen torde icke böra lemnas oanmärkt, att den balanserade summan, 7,472 kronor 3 öre, blifvit under den hittills förflutna delen af innevarande år minskad med 1,400 kronor, som till vederbörande i föreskrifven ordning kunnat utbetalas. Af denna senare summa, som utgått till femton personer, tillhöra 100 kronor anslaget för år 1872, 300 kronor 1873 års anslag, 325 kronor 1874 års anslag, samt 675 kronor anslaget för nästlidna år 1875; och visar sig äfven häraf att, på sätt i det föregående är antydt, yrkesarbetaren icke sällan qvarblifver i utlandet en längre tid. Emellertid torde det icke vara lämpligt, att den, som udfått reseunderstöd af nu ifrågavarande beskaffenhet, skall under en obestämd tid vara berättigad att utbekomma den del af detsamma, som, enligt nu gällande stadganden, är inestående intill dess den föreskrifna reseberättelsen aflemnats; och Kollegium skall därför vid afgifvande af underdånigt förslag till fördelning af ofta berörda anslag för nästkommande år hos Eders Kongl. Majt göra den underdåniga framställning, som i detta afseende må finnas vara af omständigheterna påkallad.

Stockholm den 21 November 1876.

C. FR. WÆRN.

J. SJÖBERG.

G. Hegardt.